

Національне питання

06 10 4чр
~~М. Д. Д. Д.~~ 3 1171/10 P/O.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ

Київ. Бібліотека
АН. УРСР

Одес. ун-т
УРСР - 1947

КОМУНІСТИЧНА БІБЛІОТЕКА, Ч. 10.
ПРОЛЕТАРІ УСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЬ!

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ ≡≡≡ І КОМУНІЗМ: ≡≡≡

	Стор.
1. Н. Бухарин: Визволення народів.	1
2. Е. Преображенський: Національне питання і комунізм.	5
3. Програма Комуністичної Партії (б.) Росії і Укра- їни в області національних відносин.	15
4. Резолюція 4-го Всеукраїнського Зїзду Рад про взаємини У. С. Р. Р. і Р. С. Ф. С. Р.	15

ЗЛАДИВ П. ДЯТЛІВ.

ВІЗВОЛЕННЯ НАРОДІВ.

(Національне питання і міжнародна політика.)

Програма комуністичної партії є програмою визволення пролетаріату не тільки одної країни, а всього світового пролетаріату, бо вона уявляє собою програму міжнародної революції. Але вона в той же час являється програмою визволення всіх малих поневолених країн і народів. Розбійничі „великі держави“ (Англія, Німеччина, Японія, Америка) награвували собі нечисленну кількість земель і народів. Вони поділили цілий земний шар між собою. І нема диву, що в сих загарбаних країнах робітнича кляса і всі працюючі маси стогнуть під подвійним ярмом: гнетом з боку своєї буржуазії і додаточним поневоленням з боку завойовників. Царська Росія награвувала також багато земель і народів: аджеж величність „нашої“ імперії сим і пояснялося. Не дивно, що серед багатьох „инородців“ і навіть серед деяких частин невеликоросійського пролетаріату поселилося недовір'я до „москалів“ взагалі. Національний гніт викликав і національні почуття: у поневолених частин пролетаріату — почуття недовір'я до поневолюючої нації в цілості, без різниці кляс; у поневолюючої частини пролетаріату — неvistачаюче розуміння положення пригнічених подвійним гнетом частин „иноросецького“ пролетаріату. А тим часом для побіди робітничої революції на всім фронті необхідне повне взаємне довір'я різних частин пролетаріата одної до одної. Треба показати і доказати на ділі, що в пролетаріаті тої нації, котра поневолювала, пролетаріат інших націй має безумовно щирого союзника. І нас в Росії пануючою нацією, пануючим народом були великороси, котрі покорили фінів і татар, українців і вірменів, грузинів і поляків, чувашів і мордву, киргизів і башкир і десятки інших націй. Природна річ, що серед деяких навіть пролетарських частин сих народів панує невір'я уява про всякого росіянина. Поневолені звикли бачити, як їх поганяла, як їми верховодила царська зграя, і думали, що такі всі руські люде, себто і руські пролетарі.

Ось для того, щоби вселити братерське довір'я між різними відділами пролетаріату, програма комуністів проголошує право працюючих кляс кожної

нації на повне відокремлення. Се значить, що російський робітник, ставши у влади, говорить робітникам всіх інших народностей, котрі живуть в Росії: „Товариші! Коли ви не хочете входити в склад нашої совітської республіки; коли ви хочете, зорганізувавшись в совіти, мати окрему совітську республіку, ви можете відділитися. Се право ми признаємо вам повністю. І ми не хочемо утримувати вас силою ані одної хвилини“.

Само собою розуміється, що тільки такою тактикою можна завоювати довіря всього пролетаріату в цілости. Уявм собі дійсно, що було би, коли б великоруські робітничі совіти стали силою утримувати у себе які-будь часті робітничі кляси інших націй, а ті зі зброєю в руках стали би боронитися. Ясна річ, що се означало би повний розвал всього загальнопролетарського руху, повний розпад революції. Так поступати не можна, бо, повторяємо, лише в братерських союзах пролетарів — забезпечення перемоги.

Зазначимо. Тут мова йде про право на самоозначення не нації (себто і робітників і буржуазії разом), а робучих кляс. Се значить, що так звана воля „нації“ для нас зовсім не свята. Коли би бажалося довідатися про волю нації, нам треба було би скликати установчі збори сеї нації. Для нас святою є воля пролетарських і напівпролетарських мас. Ось чому ми говоримо про право на самоозначення не націй, а про право на відокремлення працюючих кляс кожної нації. За пролетарської диктатури не установчі („загальнонародні“, „загальнонаціональні“) збори, а совіти працюючих рішають питання. І коли би в якій-будь куточку Росії скликалося одночасно обидва зібрання — „установчі збори“ даної нації і зїзд совітів, при чім „установчі збори“ стояли би за відокремлення, а пролетарські зїзди проти, — ми тоді підтримували би ухвалу пролетаріята проти ухвал „установчих зборів“ всіми засобами аж до зброї.

Так розв'язує партія пролетаріята питання відносно пролетарів різних націй в межах країни. Але перед партією стоїть і ширше питання про її міжнародну програму. Тут шлях ясний. Се шлях всесвітнього підтримання міжнародної революції, шлях запови революційної пропаганди, страйків і повстань в імперіалістичних країнах, шлях піддержання бунтів і повстань в колоніях цих країн.

В імперіялістичних країнах (а такими країнами являються тепер всі, крім Росії, де робітники розчавували череп пануванню капіталу, одною з головніших перешкод до революції є оборонецька соціал-демократія. Вона висовує і тепер клич оборони (розбійничої) батьківщини, обдурюючи широкі робітничі маси. Вона кричить про розклад (розбійничої) армії. Вона цкує наших приятелів, німецьких, австрійських, англійських большевиків, котрі одні лише з погордою й обуренням відкидають задачу оборони буржуазної батьківщини. Положення совітської республіки є виїмковим положенням. Се єдина в світі пролетарська державна організація серед розбійничих організацій буржуазії. Тому тільки вона має право на оборону. Більше того, — її треба вважати за знаряддя боротьби всього світового пролетаріату проти світової буржуазії. Вже ясне і гасло, ясний боевий клич сеї боротьби. Міжнародним гаслом сеї боротьби є гасло міжнародної совітської республіки.

Повалення імперіялістичних правительств озброєним повстанням і організація міжнародної республіки совітів — такий шлях до міжнародної диктатури робітничої кляси.

Сим міцним способом підтримання міжнародної революції є організація озброєних сил сеї революції. Бо робітники всіх країн, не осліплені соціал-зрадниками, своїми есерами і меньшевиками (а сі є в кожній країні) бачать в робітничій революції Росії і в совітській власті свою кривну справу. Чому? Бо вони розуміють, що власть совітів — се власть самих робітників. Зовсім инше було би, як би буржуазія з допомогою меньшевиків і есерів повалила совітську власть, скликала установчі збори і сим шляхом організувала власть буржуазії, таку ж, скажім, яка була до жовтневого перевороту. В такім випадку робітництво втратило би свою батьківщину, бо воно страило би свою власть. Тоді неминує банки вернулося би банкірам, фабрики — фабрикантам, землю — поміщикам. Тоді відродилася би батьківщина баріша. І сеї батьківщини робітники не мали би жадного інтересу боронити. З другого боку, і західно-європейські робітники перестали би бачити в буржуазній Росії світлий маяк, який світить їм в тяжкій боротьбі. Розвій міжнародної революції затрималося би. Навпаки, упевнення совітської власті, організація озброєних сил робітників і бідніших селян, організація відпору між-

народним розбійникам (які йдуть на совітську Росію, яко клясові вороги, яко поміщики і капіталісти, яко згря катів робітничої революції), організація червоної армії, — се зміцнило би і революційний рух в європейських країнах.

Чим ліпше ми організуємося, чим міцнішими будуть озброєні відділи пролетаріату і селян, чим певнішою буде пролетарська диктатура в Росії, тим швидче посуватиметься наперед і справа міжнародної революції.

Ся революція наступить неминуче, як ні затримують її ходу німецькі, австрійські, французькі й англійські меньшевики. Робітничі маси в Росії розірвали з догодувачами. Розірвуть (і розривають вже) з ними і робітничі маси західної Європи. Гасло повалення буржуазних батьківщин, повалення розбійничих правительств і заведення робітничої диктатури набуває все більше співчуття. Рано чи пізно у нас буде міжнародна республіка совітів.

Міжнародна республіка совітів визволить від гніту сотки мільйонів людей в колоніях. „Цивілізовані“ розбійничі держави кривавим режимом мучили й мордували населення колоніальних країн. Європейська цивілізація трималася кровю немилосердно визискуваних і ограбовуваних народів у дальших заморських країнах, їх визволить диктатура пролетаріату, — і тільки вона. Подібно тому, як російська совітська власть заявила, що вона зрікається колоніальної політики, і на ділі доказала се, наприклад, у відношенню до Персії, і європейське робітництво, поваливши панування банкірів, дасть повну свободу поневоленим і визискуваним клясам. Ось чому програма нашої партії, будучи програмою міжнародної революції, єсть одночасно і програмою повного визволення всіх слабих, поневолених і пригноблених. Велика кляса — робітнича кляса — ставить собі і великі задачі. І не тільки що ставить, але й розв'язує їх в кривавій, тяжкій, геройській боротьбі.

Н. Бухарин.

Май, 1918 року.

(Взято з Н. Бухарина „Програми комуністів-більшевиків“, вид. К. Б. ч. 3, Відень, 1920, XIX розд., ст. 77—81.)

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ І КОМУНІЗМ.

§ 55. Національне пригноблення. § 56. Єдність пролетаріята. § 57. Причини національної ненависти. § 58. Рівноправність націй і право на самоозначення; федерація. § 59. Хто висловлює „волю нації“? § 60. Антисемітизм і пролетарят.

§ 55. Національне пригноблення. Одним з видів поневолення людини людиною є національне пригноблення. Одною з перегородок, розділяючих людство, крім перегородок класових, є національна розєднаність, національна ворожнеча і ненависть.

Одним зі способів обдурення пролетаріята і затемнення його класової свідомости є національне цькування, котрим зручно кермує буржуазія в своїх інтересах.

Розберімся, як мусить свідомий пролетарь підходити до національного питання, і як він мусить розв'язувати його в інтересах найскоршої перемоги комунізму.

Нація, чи народність — се група людей, злучена одною мовою і населяюча певну територію. Їй інші признаки національності, але се найголовніші й найосновніші.*)

Що таке національне пригноблення й поневолення, ліпше всього пояснити прикладом. Царське правительство переслідувало жидів, не давало їм жити по всій Росії, не пускало на державну службу, обмежувало вступ до шкіл, улаштовувало жидівські погроми і т. д. Те ж правительство не давало українцям навчати дітей на українській мові, забороняло видавати часописи на своїй мові і ні одному народу в державі не давало вільно рішити, чи хоче сей народ жити в складі російської держави чи ні.

Німецьке правительство зачиняло польські школи; австрійське — переслідувало чеську мову і силоміць накидало чехам німецьку. Англійська буржуазія знущалася й знущається з тубольців Африки й Азії, покоряє відсталі напівдикі народи, грабує їх і розстрілює за спроби визволитися зпід гнету.

Одним словом, коли в державі одна нація користує всіма правами, а друга — лише частиною сих прав, коли одну слабшу націю силоміць прилучено до міцнішої і їй проти її волі накидають чужу мову, чужі звичаї і т. інше і не дають жити своїм життям, се — національне пригноблення і національна нерівність.

*) Наприклад, жида мали ранше територію й спільну мову, тепер же території не мають і старо-жидівської, єврейської мови всі не знають; цигане мають свою мову, але не мають певної території. Осілі тунгузи в Сибіру, мають територію, але забули свою мову.

§ 56. Єдність пролетаріята. Передовсім ми мусимо поставити і розв'язати найголовніше і найосновніше питання: чи є для російського робітника і селянина ворогом німець, француз, англієць, жид, китаєць, татарин незалежно від того, до якої класи він належить? Чи можемо ми, робітники, відноситися з ненавистю чи недовірям до представника іншого народу лише тому, що він говорить на іншій мові, що у нього чорна або жовта барва тіла, що у нього інші звичаї та інша вдача? Ясно, що не можемо й не сміємо. Робітник Німеччини, робітник Франції, робітник мурин є таким же самим пролетарем, як і робітник російський. На якій би мові ні говорили робітники різних країн, суть їхнього положення в тім, що всіх їх визискується капиталом, що всі вони — товариші по бідності, поневоленню й безправності. Чи може російський робітник більше любити свого капіталіста лише тому, що сей останній лається справжньою російською матерщиною, по російськи дає в зуби, шпарить штрайкарів справжнім російським нагаєм? Розуміється, не може, як не може німецький робітник більше кохати свого капіталіста лише тому, що сей знущується з нього на німецький лад. Робітники всіх країн — брати по класі і вороги капіталістів усіх країн.

Теж саме можна сказати й про селянську бідноту всіх націй. Російському чи українському селянству — біднякові й середнякові — ближче й дорожче угорський напівпролетаріят, селянин-сіромаха Сицилії й Бельгії, ніж свій російський чи український глитай-багач, а тим більше широко-російський чи український поміщик-живолуп вроді Пуришкевича чи Скоропадського, Маркова чи Харитоненка.

Але робітники всього світу мусять свідомо не тільки почувати себе братами по класі, братами по пригнобленню й рабству. Було б погано, як би вони лише лаяли своїх капіталістів, кожний на своїй мові, як би вони лише утирали один одному сльози і тільки для себе і в своїй державі вели боротьбу проти своїх ворогів. Брати по пригнобленню й рабству мусять бути братами по всесвітній спільці для боротьби проти капиталу. Забувши про всі національні різниці, котрі їм заважають, вони мусять злучитися в одну могутню спільку для спільної боротьби з капиталом. Лише об'єднавшись в таку міжнародну спільку, можуть вони побідити сві-

товий капітал. Тому ще в 1847-ім році основники комунізму Маркс і Енгельс в своїм славетнім „Комуністичнім Маніфесті“ виставили велике гасло : „Пролетарі усіх країн, єднайтесь !“

Робітництву необхідно подолати всякі національні забобони і ворожнечу не тільки для всесвітнього натиску на капітал і для повної перемоги над ним, але й для організації єдиного світового господарства. Не тільки совіська Росія не може жити без донецького вугілля, бакинської нафти, туркестанської бавовни, але і вся Європа не може обійтися без російського лісу, конопель лину й платини та американського хліба, Італія — без англійського вугілля, Англія без єгипетської бавовни і т. д. і т. д. Буржуазія не здолала зорганізувати світового господарства і на сім зломилася собі карк. Таке господарство може налагодити лише пролетаріат. А для цього він мусить проголосити гасло : весь світ, всі його багатства належать усьому світу праці. Але таке гасло означає повне зречення німецьких робітників їхніх національних багатств, англійських — англійських і т. д. Коли національні забобони і національна зажерливість стануть на шляху до інтернаціоналізації чи зміжнароднення промисловості і землеробства, геть їх скрізь і всюди, під якими б прикрасами вони ні виступали !

§ 57. Причина національної ненависті. Але комуністам не досить оповісти війну національному пригнобленню й національним забобонам і проголосити міжнародне об'єднання в боротьбі проти капіталу і господарчу світову спільку пролетаріата-переможця. Необхідно знайти шлях для найскоршого подолання всякого національного шовінізму й егоїзму, національної тупости й зарозумілості, національної підзорливості у працюючих мас. А ця спадщина ще звірячої доби життя людини і звірячого національного цюкування феодально-буржуазної доби продовжує тяжкою горою висіти на карку у світового пролетаріату.

Національна незгода й ворожнеча є дуже давнього походження. Був час, коли поодинокі племена не тільки воювали одно проти одного за землі й ліси, але й просто їли собі подібних з іншого племені. Пережитки цього звірячого недовір'я й ворожнечі одного народу до другого, а тим більше одної раси до другої продовжують жити серед робітників і селян усіх країн. Ці пережитки

племенної ворожнечі поступово відмирають, по мірі розвою світового обміну, господарчого зближення, переселення й змішання різних народностей, попадаючих на одну територію, особливо ж на основі спільної класової боротьби робітників різних країн. Але ці ж пережитки національної ворожнечі не тільки не зменшуються, а вибухають з новою силою, коли до національної ворожнечі долучається протилежність класових інтересів, або мана такої протилежності.

Буржуазія кожної країни визискує й поневолює свій пролетаріят. Але вона уживає всіх змагань, аби доказати своєму пролетаріату, що не вона його ворог, а інші народи довкола нього. Німецька буржуазія кричить своїм робітникам: бий француза, бий англійця! Англійська буржуазія кричить: бий німця! Буржуазія всіх країн починає, особливо за останнього часу, кричати: бий жида! Все це робиться, щоби класову боротьбу робітництва проти пригноблюючих його капіталістів звернути на національну боротьбу.

Але буржуазія не задовольняється самим національним нацькуванням, аби відвернути робітників від боротьби за соціалізм. Вона змагається матеріально заінтересувати його в поневоленню інших народів. Коли за часу світової війни німецькі буржуа горлали: „Німеччина понад усе!“ (німецький національний гімн), буржуазні економісти Німеччини змагалися доказати своїм робітникам, як багато виграють вони від перемоги, отже, від пригноблення й ограбування робітників подоланих країн. До війни буржуазія і в дійсності підкупляла верхівлю робітництва своїми баришами, одержаними від ограбування колоній і поневолення відсталих і слабих народностей. Робітники передових європейських країн, в особі своєї найліпше оплаченої частини, піддалися провокації капіталістів і дали соціал-патріотам переконати себе, ніби у них також є батьківщина, коли вони співучасники в рабунку колоній і напівзалежних народів. Робітник, котрий при капіталізмі є патріотом, продає за пятак свою справжню батьківщину, соціалізм, і перетворюється в гнобителя відсталих і слабих націй.

§ 58. Рівність прав націй і право на самоозначення; федерація. Комуністична партія, проголошуючи війну всьому поневоленню людини людиною, рішуче повстає проти національного поневолення, неминучого при існуванні буржуазного ладу. Ще рішучіше

вона веде боротьбу проти найменшої співучасті в сім поневоленню з боку самого робітництва. Але не виста-чає, щоби пролетаріят великих і міцних держав відмовився від усяких спроб поневолення інших народів, котрих дусила його буржуазія, його шляхта й панство. Треба також, щоби пролетаріят поневолених націй не почував недовірря до своїх товаришів з країн, котрі були пригноблюючими. Коли Чехію пригноблювала буржуазна німецька Австрія, чеські робітники вважали своїми гнобителями всіх німців взагалі. Поляків поневолював наш царизм, але у польського народу лишилося недовірря до всіх росіян, а не до самих лише російських царів, поміщиків і капіталістів. Щоби знищити в коріні всяке недовірря робітників поневолених націй до робітників тих націй, котрі поневолювали, необхідно не тільки проголосити, але й на ділі перевести повну національну рівність. Сю рівність треба перевести в області мови, школи, релігії і т. д. Мало того, пролетаріят мусить бути готовим перевести повне національне самоозначення, себто дати повну змогу трудовій більшості якої завгодно нації розв'язати питання, чи хоче ся нація жити в державній єдності з іншою, чи хоче вона вступити в тісну добровільну спілку (федерацію) чи бажає відокремлення зовсім.

Почекайте, скаже читач, невже ж комуніст може стояти за відокремлення націй? Як же буде тоді з єдиною світовою пролетарською державою, до котрої змагаються всі комуністи? Тут ніби є протиріччя.

Ніякого протиріччя тут нема, відповімо ми. Саме в інтересах як найскоршого осягнення єдності робучого світу буває іноді необхідно згодитися на тимчасове відокремлення одної нації від другої.

Розгляньмо всі випадки, які можуть тут бути.

Припустім, в Баварії, котра входить до складу об'єднаної Німеччини, проголошено совітську республіку, а в Берліні панує далі буржуазна диктатура Носке й Шайдемана. Чи можуть баварські комуністи в такому випадку добиватися незалежності Баварії? Не тільки баварські комуністи, але й комуністи інших частин Німеччини мусять привітати се відокремлення совітської Баварії, бо се відокремлення буде відокремленням не від німецького пролетаріату, а від гнету пануючої німецької буржуазії.

Візьмім протилежний випадок. В цілій Німеччині, крім Баварії, проголошено совітську владу. Буржуазія Баварії за відокремлення від совітської Німеччини, про-

летаріят Баварії за злуку з нею. Як мусять поводитися комуністи? Ясно, що комуністи Німеччини мусять підтримати баварських робітників і силою зброї подавати спроби баварської буржуазії відокремитися. Се буде подавленням не Баварії, а баварської буржуазії.

Припустім, совітську власть проголошено і в Англії і в Ірландії, себто і в країні поневоленій і в країні поневолюючій. Припустім далі, що ірландські робітники не довіряють робітникам Англії, робітникам країни, котра поневолювала їх протягом цілих століть. Припустім, вони бажають повного відділення від Англії. Се відділення економічно шкідливе. Як же повинні поводитися в сім випадку англійські комуністи? Вони ні в яким разі не повинні силоміць, себто так само, як робила англійська буржуазія, утримувати в спілці з собою Ірландію. Вони повинні дати їй повну змогу відокремитися. Для чого?

Для того, щоби, поперше, раз назавжде показати ірландським робітникам, що не вони, а їхня буржуазія поневолювала Ірландію, і сим придбати собі довірря.

Подруге, для того, щоби ірландські робітники на досвіді переконалися, що самостійно існувати маленьким державам не вигідно, щоби вони на досвіді переконалися, що тільки при тісній державній і господарчій єдності з пролетарською Англією й іншими пролетарськими країнами можна краще всього наладити виріб.

Припустім, що якась нація з буржуазним ладом хоче відокремитись від нації з пролетарським ладом, при чім робітнича кляса бажуючої відокремитися нації в своїй більшості, чи навіть в значній частині, за відокремлення. Робітництво не довіряє ще, скажім, не тільки капіталістам, але й робітникам тої країни, буржуазія котрої його пригноблювала. Найліпше в сім випадку дати пролетаріатові зостатися сам на сам зі своєю буржуазією, щоби вона не могла йому твердити: не я тебе гноблю, а ось така країна. Робітнича кляса дуже скоро побачить, що буржуазія добивається самостійности для того, щоби самостійно дерти шкіру зі свого пролетаріята. Вона побачить також, що пролетаріят сусідньої совітської держави кличе робітництво до спілки не для визиску його, не для поневолення, а для спільного визволення від визиску й поневолення.

Отже, комуністи, будучи проти відокремлення пролетаріята одної країни від пролетаріяту іншої, особливо,

коли сі країни економічно сполучені, — можуть одначе згодитися на тимчасове відокремлення. Так мати дозволяє дитині один раз доткнутися до огню, щоби дитина десять разів не змагалася до нього.

§ 59. Хто ж висловлює „волю нації“? Комуністична партія признає право нації на самоозначення аж до відокремлення. Але вона вважає, що волю нації висловлює робуча більшість нації, а не буржуазія. Тому вірно було б сказати, що ми признаємо право на самоозначення не нації, а робучої, трудової більшості нації. Що ж до буржуазії, то, позбавивши її на час горожанської війни та диктатури пролетаріату всяких громадянських свобод, ми позбавляємо її і права подавати голос в національнім питанню.

Як же бути з правом на самоозначення і відокремлення у націй, котрі стоять на дуже низкім чи найнижчім щаблю розвою? Як бути з тими націями, які не тільки не мають пролетаріата, але не мають і буржуазії або мають її в зародковім стані? Візьмим, наприклад, наших тунгузів, калмиків, бурятів, численні народи колоній. Як бути, коли сі нації домагатимуться, припустім, повного відокремлення від культурніших націй і навіть від націй, котрі здійснили соціалізм? Чи не буде се зміцненням варварства на шкоду цивілізації?

Ми думаємо, що, коли соціалізм здійсниться в передових країнах світа, відсталі й напівдикі народи найлегше вийдуть до спільного союзу народів саме добровільно. Імперіялістична буржуазія, котра грабувала колонії і силоміць прилучала їх до себе, має причини боятися відлучення колоній. Пролетаріят, котрий не збирається грабувати колонії, може дістати необхідні йому сирівці з сих колоній шляхом товарообміну, полишивши тубольцям і відсталим народностям улаштовувати своє життя внутрі, як вони бажають.

Таким чином, комуністична партія, щоби покінчити з усякими видами національного гнету й нерівности, підносить вимогу самозначення націй.

З сього права пролетаріят всіх країн скористає, щоби добити націоналізм і доброхітно вийти до федеративної спілки.

Коли ж федеративна спілка виявиться не вистачаючою для утворення спільного світового господарства і величезна більшість робучих мас на досвіді переконається в цім, — створиться і єдина світова соціалістична республіка.

Коли ми придивимося до того, як буржуазія ставила й розв'язувала (або, що було частіше, заплутувала) національне питання, то ми побачимо, що за доби своєї молодости буржуазна класа національне питання розв'язувала одним способом, за доби ж своєї старости й розкладу розв'язує його зовсім инакше.

Коли буржуазія була пригнобленою класою, коли у власті стояло дворянство з королем або царем на чолі, коли царі й королі віддавали цілі народи яко віно своїм дочкам, видаючи їх заміж, тоді буржуазія не тільки говорила гарні слова про свободу націй, але й старалася здійснити сю свободу принаймні для своєї нації. Наприклад, італійська буржуазія за часу підлеглости Італії австрійській монархії стояла на чолі визвольного руху своєї країни й добилася визволення Італії від чужоземного гнету і злучення в одну державу. Коли Німеччина була роздроблена на десятки невеличких князівств і придавлена чоботом Наполеона, німецька буржуазія добивалася злуки в одну велику державу й визволення від французьких гнобителів. Коли на Францію, по усуненню нею самодержавля Людовика XVI, напали монархічні держави Європи, французька радикальна буржуазія кермувала обороною своєї країни й утворила гимн — „марселезу“. Одним словом, скрізь буржуазія поневолених націй стояла на чолі їхньої визвольної боротьби, створила дуже багату національну літературу, висунула геніяльніших письменників, малярів, поетів, філософів. Так було ранше, коли буржуазія сама була пригнобленою класою.

Чому буржуазія поневолених націй змагалася до їхнього визволення? Коли перечитати її поетів і майстрів, коли вірити їхнім словам, то тому, що вона проти всякого національного поневолення, тому, що вона за свободу й самоозначення кожної, навіть найменшої, народности. В дійсности ж буржуазія змагалася свого часу до визволення від чужоземного гнету, щоби створити свою буржуазну державу, щоби самі й грабувати свій нарід без конкурентів, аби собі забирати додаточну цінність, котру створюють робітники й трудові селяне даної країни.

Се доказує історія якої завгодно капіталістичної країни. Коли буржуазія пригноблена з власним народом, вона кричить про свободу націй в з а г а л і, про неприпустність усякого національного гнету. Але, як тільки капіталістична класа добивається влади й проганяє чужоземних завойовників, чи то чужоземну шляхту чи чужоземну буржуазію, вона сама змагається придушити яку завгодно слабшу народність, котру можна придушити вигідно. Революційна французька буржуазія, в особі Дантона, Робеспєра й інших великих діячів своєї першої революції, закликала всі народи світа до визволення від усякої тиранії; марселеза Руже де Ліля, котру співали салдати революції, зрозуміла й близька кожному поневоленому народу. Але та ж сама французька буржуазія (хоча і в особі іншої своєї верстви) під проводом Наполеона і навіть під згуки тої ж самої марселези грабувала їх протягом усіх наполеонівських воєн. Пригноблена німецька буржуазія в особі Шиллера з його „Вільгельмом Теллем“ вславила боротьбу народів проти їхніх чужоземних тиранів. Але та ж сама буржуазія в особі Бисмарка й Мольтке відняла й силоміць прилучила до себе французьку провінцію Ельзас-Лотарінію, відняла Шлезвиг у Данії, гнобила поляків Познанщини т. д. Увільнена від гнету австрійського дворянства буржуазна

Італія почала розстрілювати покорених бедуїнів Триполі, албанців і далматів на бережжю Адрійського моря і турків в Анатолії.

Чому се так діється? Чому скрізь і всюди буржуазія виставляла вимогу національної свободи і ніде ніколи не могла перевести її в дійсности?

Діється се тому, що кожна буржуазна держава, позбувшись національного гнету, неминуче змагається до свого розширення. Буржуазія якої завгодно капіталістичної країни не задовольється визиском самого лише власного пролетаріята. Їй необхідні сировинці з різних країв світа, і вона змагається здобути колонії, щоби, поневоливши тубольців, без перешкод заосмортрувати сими сировинцями свої фабрики. Їй необхідні ринки для збуту товарів, і вона змагається здобути їх, захоплюючи відсталі країни, зовсім не числячися з тим, як до сього відноситься населення і молода, ще не зміцніла буржуазія сих країн. Їй необхідні країни, куди можна ввозити зайві капітали, де можна висмоктувати з місцевих робітників прибуток для себе, і вона поневолює ці країни, розкоштовуючися в них, як у власнім краю. Коли на шляху до захоплення колоній і господарчого поневолення відсталих країн стоїть міцна буржуазія іншої країни, питання розв'язується війною, вроді тої світової війни, котра ледві закінчилася в Європі. Наслідком війни колонії й відсталі країни лишилися в такім же самім поневоленню, у них змінився лише гнобитель. Але, крім сього, в число поневолених країн попали розторощені за війни Німеччина, Австрія, Болгарія, які до війни були вільними країнами. Таким чином розвій буржуазного ладу не тільки не зменшає числа країн, страждаючих під гнетом інших країн і буржуазії, а як раз навпаки: буржуазна держава веде до загального пригнічення, весь світ опиняється під пятою групи капіталістичних держав, котра побідила у війні.

§ 60. Антисемітизм і пролетаріат. До числа найнебезпечніших видів національного цькування належить антисемітизм, себто цькування семитичної раси до котрої (поруч з арабами) належать жиди. Царське самодержав'я переслідувало й цькувало жидів, аби спастися від робітничо-селянської революції. Ти бідний від того, що тебе грабують жиди, говорили чорносотенці і старалися спрямувати обурення пригноблених робітників і селян не проти поміщиків і буржуазії, а проти всієї жидівської нації. Тим часом жиди, як і всі нації діляться на класи, і нарід грабують лише буржуазні верстви жидівства і грабують однаково з капіталістами інших націй. Жидівські ж робітники й ремесники в черті осідлости жили завжди в страшеннім убожестві й злидарстві, в більшім жебрацтві, ніж робітники інших країв Росії.

Російська буржуазія цькувала жидів не тільки на те, щоби відвернути від себе гнів своїх визискуваних робітників, але й на те, щоби позбутися конкурентів у торгівлі й промисловости.

Нарешті, за останнього часу, в усіх країнах помічається зміцнення цькування жидів з боку буржуазних клас. Буржуазія різних країн не тільки бореться таким шляхом проти одного з конкурентів по грабуванню пролетаріата, але й веде боротьбу проти надходячої революції по способу Миколи II-го. Ще недавно антисемітизм в Англії, Америці, Німеччині був дуже слабо розвинений. Тепер навіть міністри Англії виголошують антисемітичні промови. Се вірна ознака того, що буржуазний лад на Заході напередодні краху й розпаду і що буржуазія пробує відкупитися від робітничої революції, давши їй на зідень Ротшильдів і Мендельсонів. У Росії антисемітизм притих за часу лютневої революції і, навпаки, став зміцнюватися тим більше, чим міцнійше загострялася горожанська війна буржуазії проти пролетаріата і чим безнадійнішими ставали спроби й змагання буржуазії.

Все це доказує, що антисемітизм є одним з видів боротьби проти соціалізму, і поганий буде той робітник чи селянин, який дасться одурманити своїм класовим ворогам.

Література: Н. Левін: „Про право націй на самоозначення“ (статті в місячнику „Просвещение“). І. Сталин: „Національне питання і марксизм“. К. Залевський: „Національне питання й Інтернаціонал“. Г. Петров: „Правда і брехня про жидів“. К. Кауцький: „Про жидів“. А. Бебель: „Антисемітизм і пролетаріат“. Ю. Стеклов: „Останнє слово антисемітизма“.

Москва, жовтень 1919. Е. Преображенський.

(Передрук з „Азбуки комунізма“, К. Б. ч. 6. ст. 142—151.)

Література на укр. мові: В. Винниченко: 1) Відродження нації, В., 1919, т. I—III, 2) Українська державність, В. Б. „Н. Д.“, № 2, В., 1920, 16°, 32 ст.; — Дорозрішення національного питання. Вид. „Боротьба“, Літ. Відд. Ц. К. У. К. П. (6.). Київ, 1919, 16°, 24 ст. (Два видання); — Кавтський К.: 1) Національна держава, імперіалістична держава й союз держав. Вид. П. Укр. С. Р. (Відень), 1915, 8°, 93 ст., 2) Національність і інтернаціональність. В. П. У. С. Р. (Відень), 1915, 16°, 54 ст.; — Левинський Володимир: 1) Народність і держава. „Дзвін“. Київ, 1919, 8°, 128, 2) Соціалістичний Інтернаціонал і поневолені народи. В. Дніпросоюза. К.—В., 1920, 8°, 143 ст.; — Наша сучасна політика. Записка, подана до Ц. К. Р. К. П. Укр. Секцією при Московській організації Р. К. П., Київ, 1919, 8°, 16 ст.; — Піддубний Г.: 1) „Комунізм і патріотизм“, „Нова Доба“, 1920, № 26 і 27, 2) Комунізм і націоналізм. Б. „Н. Д.“, В. 1920, 16°; — Г. Піддубний: Розбийте кайдани! (Слово до гал. сел. і роб.), Відень—Львів, 1920, 8°, 32 ст., К. Б. ч. 7; — Ткаченко М. і Річицький А.: Проєкт програми У. К. П. Вид. „Черв. Пр.“, К., 1919, 16°, 40 ст.; — Шахрай В. і Мазлах С.: До Хвилі. (Що діється на Україні і з Україною), Саратов, 1919, вел. 8°, 143 стор.

ПРОГРАМА КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ (БОЛЬШЕВИКІВ) РОСІЇ І УКРАЇНИ,

ухвалена 8-им партійним з'їздом Р. К. П. 18—23 марта 1919 р.

9. В національнім питанню Російська Комуністична Партія кермується ось якими засадами:

1. На перше місце ставиться політику зближення § 56 пролетарів і напівпролетарів різних національностей для спільної рев. боротьби за повалення поміщиків і буржуазії.

2. В цілях подолання недовіря з боку робучих мас § 57 поневолених країн до пролетаріату держав, котрі пригноблювали ці країни, необхідне скасування всіх і всяких привилеїв якої б ні було національної групи, повне рівноправство націй, признання за колоніями і нерівноправними націями права на державне відлучення.

3. В тих же цілях, яко одну з переходових форм § 58 на шляху до повної єдності, партія виставляє федеративне об'єднання держав, організованих по совітському типу.

4. В питанню про те, хто є носієм волі нації до § 59 відділення, Р. К. П. тримається історично-класового становища, числячися з тим, на яким ґраблі свого історичного розвою стоїть дана нація: на шляху від середньовіччя до буржуазної демократії або від буржуазної демократії до совітської, чи пролетарської демократії і т. п.

В кожному випадку, з боку пролетаріату тих націй, котрі були націями-гнобительками, необхідна особлива увага до пережитків національного почуття у робучих мас націй поневолених або неповноправних. Тільки при такій політиці можливе утворення умов для дійсної міцної добровільної єдності національно-різнородних елементів міжнародного пролетаріата, як те показав досвід об'єднання ряду національних совітських республік довкола совітської Росії.“

(З вид. К. Б. ч. 4.)

РЕЗОЛЮЦІЯ 4-ГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЗІЗДУ РАД ПРО ВЗАЄМИНИ У. С. Р. Р. і Р. С. Ф. С. Р.

4-ий Всеукраїнський Зїзд Рад Робітн., Селянських і Червоноармійських Депутатів (в травні 1920), ще раз урочисто проголошуючи перед усім світом повну рівноправність всіх народів і держав і впливаюче відділя право націй на самоозначення, вважає своїм обов'язком боротися за закріплення радянської влади, котра тільки одна може зі знищенням клас і з визволенням робітників від гніту поміщиків і капіталістів, забезпечити свободу і незалежність працюючим масам України.

4-ий Всеукр. Зїзд Рад заявляє, що У. С. Р. Р., зберігаючи свою самостійну державну конституцію, являється членом Всеросійської Соціалістичної Федеративної Сов. Республіки, об'єднаної спільністю політичного і соціального устрою, спільністю боротьби в минулім проти царя, поміщиків і капіталістів та спільною боротьбою в сучаснім за своє існування; констатує, що тільки дякуючи взаємній допомозі, котру на протязі 2½ років братерські радянські республіки давали одна одній, вони могли утриматися в жорсткій кровавій боротьбі проти нечисленних буржуазних ворогів.

Захоплена німецькими імперіялістами, франко-грецькими грабіжниками та російськими білогвардійцями, Україна стала знову вільною тільки за допомогою Р. С. Ф. С. Р.

І коли тепер в четвертий раз хліборобська Україна почасті знову захоплена військами хижачьких польських панів, очі всіх робітників і селян України звернені до всіх народів і республік, що входять у склад Р. С. Ф. С. Р.

Четвертий Всеукраїнський Зїзд Рад, підтверджуючи згоду між Центральними Виконавчими Комітетами У. С. Р. Р. і Р. С. Ф. С. Р. про об'єднання комісаріятів: військового, фінансового, залізничного, народногосподарчого, поштовотелеграфного і праці, доручає будучому Центральному Виконавчому Комітету вести і далі ту саму політику тісного зближення.

З огляду на те, що на 7-ім Всеросійському Зїзді Рад України, захоплена тоді Деникиним, не могла прийняти участі, 4 Всеукраїнський Зїзд Рад новому Ц. В. Комітету України аж до закінчення роботи призначеної Ц. Вик. Комітетом Росії Комісії по федеральній Конституції і до остаточної постанови Всеросійського Зїзду Рад доручає будучому Центральному Виконавчому Комітету України вести переговори з Всеросійським Центральним Виконавчим Комітетом що до питання про представництво Радянської України в цім останнім.

Зі свого боку Зїзд пропонує, щоби у В. Ц. В. Комітет Р. С. Ф. С. Р. увійшло 30 представників, Радянської України, вибраних на 4-ім Зїзді Рад. Усякі спроби розірвати або ослабити звязки з Совітською Великоросією та з іншими народами і республіками, які входять у склад Р. С. Ф. С. Р., всяке капіталістичне і шовіністичне цюкування з метою розєднання робітників і селянських мас являються по суті контрреволюційними і наміреними проти волі й незалежності робітників і селян України.

4 Всеукр. Зїзд Рад перестерігає робітників і селян проти зрадницького гасла „Української Народної Республіки“, котре тільки являється прикриттям для покорення України міжнародному капіталу і українській шовіністичній буржуазії. При першій Українській Народній Республіці панували на Вкраїні австро-німецькі імперіялісти і російський генерал Скоропадський; друга перетворювала Україну в колонію французького капіталу; третя, котру обіцяє тепер Петлюра, являється тільки прикритвою для заповнення на Україні ненависної чужої влади панських шляхтичів.

4 Всеукр. Зїзд Рад з певністю чекає наближення того часу, коли до федерації Радянських республік і України приєднаються нові союзники і утворять разом з Великоросією Велику Міжнародну Республіку Рад.“ („Известия 25-5-1920, „Ч. прапор“ 5-6-1920).

(За коло 800 голосів, проти — ніхто, троє утрималося).

КУПУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ
„АЗБУКУ КОМУНІЗМА“
Н. БУХАРИНА і Е. ПРЕОБРАЖЕНСЬКОГО,

видану „Коммуністичною Бібліотекою“
накладом Укр. Фед. Ком. Партії Америки.

З М І С Т : стор.

Присвята	2.
Передмова	3.

I. Теоретична частина.

Розвій капітала і його загибель.

Введення: Наша програма	5.
1. Капіталістичний лад	11.
2. Розвій капіталістичного ладу	29.
3. Комунізм і диктатура пролетаріату	47.
4. Як розвій капіталізму довів до комуністичної революції (імперіялізм, війна і крах капіталізму)	65.
5. Друга й Третя Інтернаціоналі	101.

Частина II.

Диктатура пролетаріата і будівництво комунізма.

Введення: Умови будівництва комунізма в Росії	116.
6. Совітська власть	122.
7. Національне питання і комунізм	142.
8. Програма комуністів у воєнній справі	152.
9. Пролетарський суд	163.
10. Школа і комунізм	168.
11. Релігія і комунізм	183.
12. Організація промисловості	192.
13. Організація сільського господарства	219.
14. Організація розділення	241.
15. Організація банків і грошовий оборот	248.
16. Фінанси в пролетарській державі	253.
17. Програма комуністів в мешкальній справі	258.
18. Охорона праці і соціальне забезпечення	262.
19. Охорона народного здоров'я	275.
Програма (большевиків) Росії і України	289.
Річевий показник	313-320.

Ціна для американських товаришів 1 долар.

Замовляти у всіх українських робітничих організацій
і в адміністрації усіх робітничих часописей.

254
0,48 коп (1986г)

PL 4180 y

КОММУНІСТИЧНА БІБЛІОТЕК

ВИДАВНИЦТВО К. П. СХ. ГАЛИЧИНИ
(Josefstädterstraße 79, 14; Wien, Austria.)

1. **Н. ЛЕНІН.** Держава і революція. Марксівська наука про державу й завдання пролетаріату за революції. З портретом автора. Відень, 1920, 8°, IV+112 сторін + окладинка.
2. **П. Д. Володимир Ульянов (Н. Ленін).** Відень, 1920, 8°, 8 стор.
3. **Н. БУХАРИН.** Програма комуністів-большевиків. З портретом автора. Відень, 1920, 8°, IV+88 сторін + окладинка.
4. **ПРОГРАМА** Комуністичної Партії (большевиків) Росії і України. Відень, 8°, 24 стор.
5. **Н. ЛЕНІН.** Чергові завдання совітської влади. Відень, 1920, 8°, коло 48 стор. (в друку).
6. **Н. БУХАРИН і Е. ПРЕОБРАЖЕНСЬКИЙ.** Азбука комунізму. Відень, 1920, 8°, 320 ст. + окладинка.
7. **Г. ПІДДУБНИЙ.** Розбийте кайдани! (Слово до галицьких селян і робітників). Відень, 1920, 8°, 32 ст.
8. **В. КАРПИНСЬКИЙ.** По чий боці правда. Відень-Львів 1920, 8°, 16 сторін.
9. **Н. ЛЕНІН.** Диктатура пролетаріату і ренегат Кауцький (готується до друку).
10. **НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ І КОМУНІЗМ:** Відень-Львів, 1920, 8°, 16 ст. + окладинка.

УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННІ ВІСТІ, одинокий щоденний часопис для українського працюючого люду в Злучених Державах. 502 E. 11th Str. New York.

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ, тижнева часопись для робучого люду. Corner Pritchard and Mc Gregor Sts. Winnipeg, Man., Canada, Америка.

МОЛОТ, ілюстрований сатирично-гумористичний двотижневик. 414 E. 9th Str. New York, Америка.

ŚWIT, Tygodnik, poświęcony sprawie robotniczej. Lercheng., 13, Wien, Austria.

НОБА ДОБА, тижневик, орган Закордонної Групи Укр. Комун. Партії. Wien, Hans Sachs. 18, 16; Austria.

РА 4180

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ